

NOTRANJEC

Izhaja vsake sobote

in velja po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K. Posamezne številke po 10 vin. Na naročbe brez denarja se ne oziramo. Uredništvo in upravištvo je v Ljubljani, Breg št. 12.

GLASILO

KMETSKE STRANKE NA NOTRANJSKEM.

Inserati

se računajo za celo stran 36 K, za $\frac{3}{5}$ strani 25 K, za $\frac{2}{5}$ strani 18 K, za $\frac{1}{5}$ strani 9 K, za $\frac{1}{10}$ strani 5 K, $\frac{1}{20}$ strani 3 K. Pri večkratni objavi primeren popust.

Trgovska pogodba s Srbijo.

Naše bralce bo gotovo zanimala natančnejša vsebina tistega dela pogodbe med Avstrijo in Srbijo, ki urejuje izvoz srbske živine in mesa v Avstrijo. Te določbe so nekak del velike pogodbe, ki se peča večinoma s trgovskim razmerjem med obema državama in ki nas ne zanima tako močno. Pač pa so važne določbe, po katerih se naj v prihodnje uravna izvoz živine iz Srbije.

V prvem članku se določa, da sme Srbija pošiljati v Avstrijo konserve v škatljicah, čreva suha in osoljena, spuščeni loj in spuščeno svinjsko mast, jajce, smetano, surovo maslo in sir.

V drugem članku se navaja, da se volno, ki ni omita, loj, ki ni spuščen in pa rogove, kosti, kože, parkelne, dlake in ščetine le tedaj sme uvažati v Avstrijo, če v kraju, iz katerega se vse to pošilja, ni nobene živinske bolezni. Za ta slučaj treba je posebnega dokaza, da je to vse od zdrave živine in iz kraja, kjer ni nalezljive bolezni.

Tretji članek določa, da se sme uvoz osoljenih kož, razsekanega mesa, ki odgovarja našim predpisom, dalje enokopitne živine in pa kuretine iz Srbskega v Avstrijo zabraniti samo tedaj, če nastane v tistih krajih Srbije živinska kuga ali kaka druga nevarna nalezljiva živinska bolezen, ki bi se na ta način lahko razširila na našo domačo živino. Zato se mora to dokazati s spričevalom srbskega živinozdravnika. Glede enokopitarske živine mora biti posebej potrjeno, da v krajih, odkoder pride, že skozi 40 dni ni take bolezni, ki bi se mogla prenesti.

Pri kuretini se zahteva tako potrdilo za zadnjih 14 dni in more kuretino pregledati tudi avstrijski živinozdravnik na meji, ki lahko ukaže, da se zakolje, če izve, da je v tistih krajih, iz katerih pride, nalezljiva bolezen.

Najvažnejša točka pa je četrta, kjer se določujejo pogoji, pod katerimi je dovoljen uvoz zdravih svinj in govedi. Ta živina se mora pripeljati s potrebnimi živinozdravniškimi potrdili o zdravju takoj v klavnice, ki stojijo sicer še na Srbskem, vendar pa v bližini meje. Tam se sme živina preiskati tudi od avstrijskega živinozdravnika in se mora potem zaklati. V takem zaklanem stanu, še popolnoma sveža, se sme potem ta živina poslati na večje avstrijske sejme, ki se bodejo še določili. Na tak način zaklanih svinj, govedij pa se tudi ne sme več vpeljati v Avstrijo kakor 70 tisoč svinj in 20 tisoč govedij.

To so pglavitne določbe, med tem ko nas nadaljni odstavki ne zanimajo več posebno. Jasno je, da je v boju med Avstrijo in Srbijo zmagala avstrijska industrija. Ta hoče seveda kolikor mogoče svojih izdelkov poslati v Srbijo, med tem ko je Srbija, ki se peča večinoma z živinorejo zahtevala, da se ji dovoli uvoz živine v Avstrijo. Ko je Avstrija zabranila uvoz živine, je pa Srbija zaprla svojo mejo avstrijskim industrijskim pridelkom, tako da je bila oškodovana avstrijska industrija. Naši tovarnarji so se seveda začeli bridko pritoževati in uplivati na našo vlado, naj vendar dovoli Srbiji, da sme pošiljati vsaj nekaj živine v Avstrijo. Agrarci avstrijskih dežel in kmetski poslanci pa so zopet zahtevali od vlade, da se naša meja za srbsko živino popolnoma zapre. Ker je sedaj naša vlada dovolila uvoz zdrave srbske kuretine, enokopitne živine, potem masti, črev itd. skoraj brezpogojno, govedij in svinj pa v zaklanem stanu do 35 tisoč, oziroma 70 tisoč, se kmečki interesenti postavljajo po robu. Ta zadeva pride seveda še pred avstrijski državni zbor; kakor pa se kaže ima vlada precej upanja, da se ta pogodba s Srbijo v celem obsegu sprejme. Ko se bode vršila o tem razprava v državnem zboru, bomo o stvari poročali več.

„Korošec.“

Politične vesti.

Baron Švarc v nemilosti pri klerikalcih. V klerikalnih krogih govore, da baron Švarc ne bo več dolgo gospodoval na Kranjskem. Švarcova naivnost in dobrohotnost klerikalcem sicer ugaja, a vseč jim ni, da mesto njega danes vlada vladni svetnik Has, ki ima Švarca popolnoma pod podplatom. Menda hočejo poleg Hasa iztirati še Kaltenegerja. S tema dvema bi seveda padel Švarc sam. Njegov naslednik naj bi bil dosedanji namestnik deželnega predsednika grof Korinski.

Novi deželni odbor na delu. Kakor smo že poročali, imajo sedaj v deželnem odboru klerikalci absolutno večino. Ne sede pa več kot njihovi zastopniki neomadeževani in trezni možje, kot sta bila bivši deželni glavar pl. Detela in poslanec Povše, marveč vajete v deželnem odboru so vzeli v roke dr. Šušteršič, dr. Lampe in Šuklje. Začel se je — kakor „Slovenec“ vsak dan ponavlja — nov kurz. In res! sedaj ne dela goraj omenjena triperesna deteljca družega, kot voha za „grehi“ svojih podložnih nasprotnikov. Kdor jim ne bo povšeč, tā pride na vislice. Dosedaj so že enega uničili. Lekarnar v deželni bolnici se je radi njih ustrelil. Druge žrtve pridejo še. Smeti v očesu svojega bližnjega vidijo, gnojnega bruna pa v svoji betici ne čutijo!

Škof Jeglič — pod kuratelo. Listi poročajo, da je že čisto gotovo, da pride naš prevzvišeni škof

pod kuratelo. Za enkrat mu je vlada odvzela gospodarstvo nad graščino v Gornjem gradu ter jo dala v roke stolnemu kapitelju v Ljubljani. Ker nima škof gospodarskih skrbi, je začel zopet bolj „delovati“ na duševnem polju. Pred kratkim časom je izdal pastirski list, v katerem preklinja vse one ljudi, ki čitajo še kaj družega, kot to, kar prihaja iz katoliških tiskarn! Kakor jo je škof Bonaventura zavozil na gospodarskem polju, tako jo je tudi na duševnem s svojim pastirskim listom. Tako se spreminjajo časi. Ko je prihajal škof Jeglič v Ljubljano, ga je ljudstvo sprejelo kot nositelja miru in sprave. Pevci so mu peli podokence, godba mu je priredila serenado. — Sedaj pa mu bo zapel kmalu boben.

Dopisi.

Iz Zagorja na Pivki. Ustanovni občni zbor „fantovskega kluba“ kot oddelek „bralnega društva“ v Zagorju se vrši v soboto, dne 11. t. m. Sklenilo se je tudi napraviti veliko veselico o Binkoštih z igro: „V Ljubljano jo dajmo.“ Želimo najlepšega vspeha. — Gospodarski sestanek v Zagorju, ki bi se imel vršiti v Zagorju v nedeljo 5. t. m., se je preložil na prihodnjo nedeljo 12. t. m. Pri tem sestanku se bode razgovarjalo tudi o „živinski zavarovalnici“, ki se snuje za zgornjo Pivko. Kolika potreba je zavarovalnice, je zopet dokaz nov slučaj, ki se je dogodil Lovrišu, kateri je prišel ob 200 K, ker se mu je poškodoval vol,

Listek.

Peš na Vezuv.

Potopisna črtica. — Spisal Fr. Valenčič.

(Dalje.)

Proti večeru sva šla v del mesta pri morski obali. Tu je staro mesto. Ulice so jako ozke in smrdljive. Od okna do okna nasprotne hiše so postavljeni drogi, kjer se suši perilo in druga obleka. Po ulicah vpijejo pijani angleški in francoski mornarji. Razsvetljava je slaba. Kdor ni vaje teh ulic, mu je tesno pri srcu. Ljudi je polno povsod. Od glasnega vpitja človek sam sebe ne razume.

Sredi ulice igra mlad dečko kitaro in poje napolitansko pesem. Tam dalje se sliši harmonika in vijolina. Mlada deklica pleše razuzdano svoje plese, druga poje. Ljudje poslušajo in na koncu se vse zakrohoče. Tam dalje igra starikav muzikant „na dude“, a njegov tovariš ga spremlja na piščal. Ljudje sami žvižgajo in pojejo z mehkim glasom.

V eni teh ulic zre iz več hiš iz vseh nadstropji nizdol nebroj mladih prostitutk. To so zanimivi obrazi! Črne, debele kite jim vise navzdol. Njih polt je pokrita s tanko plastjo belega pudra. Lepe, kot oglje črne oči, gledajo strastno na vzburkano ulico. Mali prstki podpirajo bradico, a njih bujne, hrepeneče prsi se dvigajo

leno, počasi. Komaj ste razklile, mlade cvetke, in skoro vas pomori žgoča slana klete prostitucije. Polne ste mladosti, polne življenja in krasote! Čemu ste vrgle svoje največje bogastvo, najlepše, neprecenljivo cvetje v blato in grehoto gubečega močvirja? Škoda za vas!

Bil sem tudi v par tratorijah (gostilnah) in povsod isti direndaj, vik in krik in šum in ropot. To se vrši celo noč.

Nič manj živahne so ulice napolitanskega mesta. Tu se šopiri razkošje in bogastvo. Široki trotoarji so polni ljudi v elegantnih oblekah. Po cestah drvijo tramvaji, ekvipaže, automobili in motorji. Krasne, razkošno razsvetljene izložbe moderno urejenih trgovin nudijo raznolike izdelke domače industrije. Poleg dragocene svile zazreš umetniške keramične izdelke, zlate in srebrne dragocenosti, posute z briljanti, safirji in rubini, s katerimi se krasi mlada Neapolitanka. Vsaka hoče biti lepa. Največ časa porabi za toaleto. Ko se gleda v zrcalu, čuti največje zadovoljstvo in samodopadajenje. Po cele ure se oblači in neguje svojo polt, da se pokaže v javnosti v očarujoči, mameči krasoti. In takrat stopa ponosno po cesti in se kaže ljudstvu, da jo občuduje, obožuje. Male nožice se komaj dotikajo tal. V desni roki nosi usnjato torbico, z levo pa dviga šumeče, svitlobojno krilo, da se zazna gracijozna nje hoja. Bujnokipeče prsi so skrite v lahki svileni bluzi in na nji se blesti dolga zlata verižica. Njena polt je

ki ga je moral dati mesarju za slepo ceno! Želeti bi bilo največje vdeležbe!

✓ Iz Žirov. Dne 29. marca smo imeli tukaj protestni shod proti uvažanju živine iz inozemstva, osobito iz Srbije. Shoda se je udeležila večina naših kmetov, kateri so bili vsi navdušeni za to, da bi se uvoz tuje živine preprečil. Govoril je jurist g. Ivan Kavčič, opisoval je razmere naše države napram Srbiji in Nemčiji in orisal ves položaj v pravi luči, nato smo spisali resolucijo, s katero smo protestirali in se postavili v bran za svoje interese. Resolucijo je podpisalo precej nad 150 kmetov. Govorilo je še več kmetov, ki so povdarjali, kako pogubonosno bi to na nas vplivalo, ako se dovoli, da se meje odpro in živina prosto uvaža. Kajti s tem bi propadal pri nas kmečki stan. Reklo se je, pravi in resnični napredek je vendar le to, ako se potrebnega blaga (to v prvi vrsti živine) več in boljšega pridela, potem bo šlo vse drugo. Kako pa bomo mi kmetje skrbeli za zboljšanje zemljišč, za intenzivnejše obdelovanje in gnojenje ter za zboljšanje in povzdigo živine, ako bo ista še cenejša, kakor je sedaj, ko vendar že komaj danes goveja živina v najboljšem slučaju plača krmo, kaj še le delo. In ako imajo vsi stanovi pravico se potegovati za svoje stanovske interese, zboljšanje plače in ugodnejše razmere, imamo mi kmetje trpini vsaj isto, ako ne še večjo pravico in dolžnost potegniti se za pošteno in krvavo zaslužen plačilo svojega znoja in dela, noben poštenjak nam tega ne more odrekati. Mi, ki smo

prva podlaga vsemu drugemu, tudi ne moremo postati nemi sužnji. Kakor se žal godi še dandanes, da mi redimo in oskrbujemo z največjo vnemo in s skrbjo živino, meso pa komaj poznamo kakšno je, komaj o večjih praznikih ga vidimo na svojih mizah! In zakaj je tako? Zato, ker smo prenevedni, zato, ker se ne znamo in ne moremo tako kot drugi stanovi organizirati in z združeno močjo braniti svojih pravic. Gospodarsko-strokovne in politične izobrazbe nam je potreba. Kadar spoznamo razmere in sami sebe, kadar prešine naše duše čut bratstva, vzajemnosti in samopomoči potem še le si bomo znali pomagati do boljših razmer. — Podpisana resolucija se je poslala na državnozborske poslance, take shode naj bi prirejali kmetje povsod. Klerikalci so kar iz sebe, ker so pri zadnjih volitvah neusmiljeno propadli. Zdaj pišejo brezimna pisma in uganjajo vsakojake neumnosti. Značilno za njihovo moralo in duševni nivo pristašev „stranke ljudskih sleparjev“ je anonimno pismo, katero je dobil značajni pristaš, „Kmetске stranke“ M. Novak po domače „Srnačen“, ki je najuzornejši in najnaprednejši gospodar občine, gotovo klerikalci nimajo nobenega tako poštenega, odkritega in značajnega moža, ki bi užival pri pametnih ljudeh toliko simpatij kakor on, ako bi iz desetih občin vse svoje pristaše skupaj spravili. Pisma ne moremo tukaj objaviti, ker je preneumno pisano, podlemu klerikalnemu dopisunu, ki se ni upal podpisati, povemo samo toliko, da bi bil „Srnačen“ lahko postal odbornik, ker

fina, ogorela, skoro prozorna. Pod čelom žare, liki dvoje lepih jagod, široko odprte in kot noč črne oči, a nad njimi trepečejo dolge, žametaste trepalnice. Goste črne obrvi se vijejo v rahlem polkrogu in dajejo sanjav, hrepeneč izraz tem južnim cvetkam. Na glavi pa se spenja visoka, fantastična frizura.

Taka je Napolitanka! In hvaležna je, če jo občuduješ. Sladak usmev jej zaigra okrog rdečih usten; ponosno in zadovoljno hiti mimo tebe z radostjo v srcu, da jo občuduješ.

Hodil sem dalje po cesti in zazrl drugo sliko. Tu so produkti socialne bede. Po vseh vogalih sedi nebroj beračev v pretresljivi revščini. Na tleh leži starec, okrog njega polnagi, lačni otroci z globoko udrtimi očmi. Par korakov od tu leži na trotoarju slepa, bolna žena in prosi milodarov z jokajočim glasom. K sebi pritiska dojenčka, kakor da bi mu bila hotela tako utešiti lakoto. Nihče se ne briga za nju. Edina smrt ju reši vseh težav življenja. To čuti dobro uboga mati, groza in strah ji razjeda obličje. Nekoliko dalje sloni ob kamnu stara nuna in raztrgan, sestradan menih, ki prosita miloščine. Naprej od tu isti pretresljivi prizori, a par korakov od njih samo bogastvo, sama svila, samo zlato, obilica in razkošje.

Šel sem dalje in dospel do krasne stavbe. Zove se „Galleria Umberto I.“ Ta galerija ima štiri vhode. Notranji prostor se ti odpre v velikem slogu. Visoko

nad tabo se lesketa v električni luči raznobojna steklena streha. Ta galerija je nekako središče malih artistskih trgovin. Notri se nahajajo tudi gostilne in kavarne.

Prodajalne nudijo ljubke izdelke domače obrti. Ponajveč so razstavljeni v izložbah posnetki skulpturnih del: gruča Laokoon, milonska Venera, belvederski Apolo, skupine ženskih nagot, male statue iz terakote, vaze, majolike, kameje; napolitanski kipi: berač, deček s kitaro, plesalka in drugo. Poleg tega se vidi mnogo kopij slik, najnovejša aprilaska erupcija, slike iz neapeljske okolice, tihožitja in drugo,

Po gostilnah in kavarnah je pristno napolitansko življenje. Tu se sliši kitaro, vijoline, mandoline, solo- pevce in drugo. Vse poje domače napolitanske arije.

Tega vrvenja sit in od premnogih utisov utrujen, sem šel spat, veseleč se prihodnjega dne, da absolviram tretjo točko svojega programa in prijadram do slovitega kraterja vulkana Vezuva.

Ob osmih zjutraj sva šla na cesto v stari potovalni uniformi: s palico in nahrbtnikom. Ta dan smatram za najzanimivejši del svojega potovanja. Z velikim pričakovanjem sem nastopil to pot in nisem bil razočaran. Če bi ne bilo nič drugega kot to, bi mi ne bilo žal vseh naporov, ki sem jih prestal doslej.

Sedla sva na tramvaj do mesta Torre del Greco. Med potom sva pasirala mesti Portici, Kesina.

(Dalje prihodnjič.)

mu je bil mandat na razpolago, pa ga ni maral sprejeti, ker je preveč zaposlen, dočim pristaši neumnega pisarja tudi z najsilnejšo agitacijo niso mogli priti v odbor. — Dne 5. aprila smo imeli shod občinskih volilcev, na kojem je g. Ant. Bogataj, posestnik iz Žirovskega vrha v dolgem govoru orisal namen in pomen občinskega odbora, in pozival novoizvoljene može „kmečke stranke“, da naj delajo složno in ne oziraje se na desno in levo za občni blagor, povzdigo in napredek kmečkega in obrtnega stanu. — Udje „Mlekarske zadruge na Dobračevi“ so sklenili odstopiti od „Zadružne zveze“ in pristopili k „Zvezi slovenskih zadrug v Ljubljani“, ker nova zveza z mladimi in agilnimi močmi obeta in pokazuje več delavnosti in smisla za napredek in povzdigo zadružništva kakor „Zadružna zveza“.

Domache vesti.

Umrli je 5. t. m. v Postojni g. Anton Lavrenčič iz znane ugledne narodne rodbine. V zasebnem občevanji se je vedno podpisoval Tone Markov. Ostal je samec in kot tak v 45. letu umrl. Bil je zvest sin svojega naroda, katerega tudi na smrtni postelji ni pozabil. Od svojega precejšnjega premoženja je volil „Ciril Metodovi družbi“ 1000 K, revni šolski mladini v Postojni 1000 K, „Gasilnemu društvu“ v Postojni 1000 K, „Sokolu“ v Postojni 500 K, „Ljudski knjižnici“ v Postojni 500 K, pevskemu društvu „Postojna“ 500 K. Bodi mu zemljica lahka!

Pogreb umrlega g. Antona Lavrenčiča je bil jako lep. Razen obilega števila tržanov, se je sprevoda udeležila pod vodstvom učiteljstva vsa šolska mladež z zastavo. Nadalje so se sprevoda udeležila vsa društva, katerih se je pokojnik v svoji oporoki spominjal. Ciril Metodovo družbo sta zastopala gospod predsednik Senekovič in tajnik gospod Berce. Društvi „Sokol“ in „Gasilno društvo“ udeležili sta se sprevoda z zastavo. Pevsko društvo „Postojna“ je pelo pred hišo in na grobu žalostinke.

Kdor ima kako stanovanje za letoviščarje oddati, bodisi v Postojni ali nje okolici, naj se zglesi tekom meseca aprila pri „Olepševalnem društvu v Postojni“, ki daje drage volje vsa potrebna pojasnila in posreduje v tem oziru tudi pri deželni zvezi za povzdigo tujskega prometa.

Predavanje. V nedeljo dne 12. aprila bo predaval v Žireh.: „O umnem perotninarstvu“ g. Anton Lehrmann, urednik „Perotninarja“ iz Tržiča.

V Matenjivasi se je osnovala „Kmeška hranilnica in posojilnica“ reg. zadr. z neom. zav. Posluje od 5. aprila dalje ter ima že precej vlog. Uradni dan je vsak četrtek dopoldne, ter obrestuje vloge po 4½% in daje posojila po 6%.

Nezgoda. Železniški čuvaj Jakob Ilersič, ki je stanoval v čuvajnici poleg škocjanske poti na južno-železniški progi med Postojno in Rakekom, je šel po

noči po progi. Od nasprotne strani pridrdra vlak, kateremu se je umaknil, v tistem hipu pa pride tudi že od druge strani vlak in ga povozi. Truplo je bilo grozno razkosano. Posamezne dela so našli po progi razmetane. Ponesrečeni je bil oženjen in oče štirih neposkrbljenih otrok.

Na Soviču je gorelo v petek popoldne. K sreči se je ogenj kmalu pogasil, ker je le starina (suha trava) gorela. Večje drevje se ni vnelo in menda tudi ne bo trpelo škode. Skoraj gotovo pa so uničeni mladi, šele lansko leto vsajeni borovci. Taki požari nastanejo navadno vsled malomarnosti sprehajalcev kadilcev, ki mečejo v stran goreče cigarete ali celo užigalice. Pogosto se pa tudi razsposajeni paglavci z ognjem igrajo, ne da bi si bili svesti, kako velika škoda lahko nastane. Treba bi bilo v tem oziru nekoliko več nadzorstva.

Pomožno društvo za bolne na pljučih na Kranjskem. To važno društvo deluje že štiri leta in bo imelo v dvorani ljublj. obč. sveta 21. aprila ob 6. zvečer občni zbor. Iz društvenega tiskanega poročila izvemo, kaj je že društvo storilo proti ljudski kugi. Zato zasluži, da bi mu pristopili še mnogi udje, da bi ga podprli denarno tudi občinski zastopi in denarni zavodi na kmetih, da bi razširilo tudi na deželo svoj delokrog.

Oskrbovalnica za jetičnike, katero je vstanovilo društvo v Ljubljani, je pošiljala jetičnim na dom brezplačno zdravnika ter je skušala bolnike (seveda brez pritiska) ločiti od družin. Zakaj, dokler se ne najde zanesljivega sredstva proti jetiki — je glavna naloga, da se omeji okuževanje. Zdravniki so našli bolnike v najbornejših stanovanjih. Evo popis enega stanovanja. Ena sama soba, v kateri se tudi kuha. Vzduh po plesnobi, po stenah curlja voda, tla so gnila. Skozi eno samo okno prihaja svetloba. V stanovanju živi z jetičnim očetom vred mati in sedem otrok. Vseh osem ljudi spi v štirih posteljah. Oskrbovalnica je preskrbela v večih slučajih postelje, ker ni nič bolj nevarno kot to, če leži poleg bolnika zdrav človek. Preskrbovala je bolnike s pljuvalniki, zakaj iz bljuvk jetičnikov so pravi vir okuževanja. Pošiljala je bolnike v zdravilišča, skrbela za sirote jetičnikov, dajala denarne podpore, preskrbovala stanovanja in podpirala rodbine s pošiljanjem zdravega mleka in kruha za dom.

Iz Trnovoga. Poškodovalo je delavca Vičica iz Gor. Zemona pri novi tovarni za opeko, katero grade blizo Kosez. Tam tudi rabijo še veliko delavcev. — V trnovski čitalnici bodo priredili člani dramatičnega kluba veliko veselico na Velikonočni pondeljek. Igrala se bode štiridejanska igra, na katero že sedaj opozarjamo. Pri igri sodelujejo večinoma preprosti fantje in dekleta, zato ni treba verjeti nasprotnikom, da je igra samo za gospodo, ampak je za vsakega. — V pomislek odboru bistrške čitalnice. Zadnji čas je začel nekdo agitirati po Bistrici proti tamošnji čitalnici; govori, da je čitalnica samo za inteligenco, ne pa za nižje sloje. Obenem tudi nagovarja, da bi se ustanovilo tamkaj društvo, n. pr. izobraževalno ali pa kakšno slično, kjer

naj bi imeli tudi „nižji“ svoje zabave. Torej pozor! Postopa naj se povsod demokratično, tudi naj se ne dela razlike pri veselicah, kakor jo je nekdo poskusil pred nedavnim časom. — Za fantovsko organizacijo se vse premalo dela. Zatorej bi bilo potreba, da bi se, kjer je že ustanovljeno društvo ali čitalnica, napravil fantovski oddelek, kateremu naj bi se šlo povsod na roko. Tako bi se jih pridobilo veliko, kajti nekateri se ne morejo sprijazniti z mislijo, da bi šli med gospodo. Zato marsikateri fant ali dekle, ki želi pouka in razvedrila, katerega pa ne dobi nikjer, pristopi v klerikalno društvo. To se zgodi velikokrat. Dokler se ne bode začelo povsod delati na to, da se razširi izobrazba med ljudstvo, je zastoj vse drugo prizadevanje. Marsikje porečejo, da imajo čitalnico ali pa bralno društvo, kamor lahko vsak pristopi. Res je to, toda ako pa se svetuje komu, naj se vpiše, se sicer nasmeji, pristopi pa ne. Ako bi pa imeli svojo skupščino in vstop proti malemu plačilu, bi marsikdo rad pristopil in s tem bi si društvo pomaglo. Zatorej na delo, kdor želi ljudstvu dobro! Snujte oddelke za fante, in kmalo jih bode imeli v svoji sredi! Želeti bi bilo, da se društva tako povsod razširijo in ustanove, kakor je n. pr. v Zagorju na Pivki. Tam fantje že sami prirejajo svoje veselice.

Kmečki fant.

Prosveta.

189. vodstvena seja družbe sv. Cirila in Metoda je bila 14. marca t. l. Zahvalno se je vzelo na znanje, da je volila Jera Kovačič družbi 50 K in župnik Sovič 100 K ter sedmi del zapuščine. Zastopu mestne občine ljubljanske se je uže izrekla vodstvena zahvala za podporo 150 K. Družba bi otvorila slovensko šolo na Koroškem, ako bi se dosegel reverz za uporabo poslopja, ki je šoli namenjeno, a je cerkvena last. Dovoli se nagrada nekemu obmejnemu učitelju, podpora in brezobrestno posojilo šoli, ako ostane učni jezik slovenski. Josip Peitler se je imenoval učiteljem-voditeljem šoli na Muti. Družbi prihajajo razne prošnje za ustanovitev otroških vrtcev in ljudskih šol, stavijo se tudi ponudbe za nakup zemljišč, kjer naj se zidajo nove šole. Nekaj teh prošenj in ponudb je moralo vodsvo odkloniti z ozirom na družbino blagajno, načelno pa je sklenilo ustanoviti otroški vrtec in ljudsko šolo prav kmalu v nekem obmejnem kraju, kar je neobhodno potrebno. Šolske knjižnice: ustanovi se oddelek za mladinsko knjižnico, temu se dovoli gotova vsota za nabavo zabavnih in poučnih knjig šolskim knjižnicam, nakupi se Žirovnikovih narodnih pesmi, v slovenskih listih pa se razglasi, da družba vsprejema v ta namen knjige v dar od tistih, ki jih imajo na razpolago. Ponudba dunajske tvrdke Adolfa Jacobija radi tri odstotnega prispevka od čistega dobička pri prodaji svalčičnih papirčkov in ovitkov se sprejema. Odobri se šest novih pokroviteljn: eno ženske podružnice v Velikih Laščah, zastopnica gđc. Kristina Grebenc, po dve

ženskih podružnic šentklavško-frančiškanske in šentjakobsko-trnovske, eno ženske šentpeterske podružnice v Ljubljani v spomin umrli prvomestnici Mariji Trčkovi. Vzame se na znanje, da je poslal g. A. Kutin iz Tolmina 100 K na račun pokroviteljnine rokodelskega bralnega društva. Ko vpošlje še drugih 100 K, ustanovljeno je i to pokroviteljstvo. Navodila za otroške vrtce se dajo natisniti. Odboru I. slov. umetniške razstave, ki je podaril družbi pet znamenitih slik, se izreče vodstvena zahvala, te slike so na prodaj. Volila in pokroviteljnine bode nalagala družba v bodoče za temeljno glavnicu.

VI. seja šolskega odseka in V. ožjega odbora vodstva družbe sv. Cirila in Metoda sta se vršili 30. marca. Pogoji nekega učitelja so nesprejemljivi, družba torej ne more nanj reflektirati. Vodstvo stopi v zvezo z nekim trgovcem glede razprodaje slovenske kisle vode, ki bo donášala družbi gmotnih prispevkov. Na interpelacijo, zakaj se še ni oskrbelo naročenih nabiralnikov, se je dalo pojasnilo, da so to zakrivile tovarne, vsekako pa dobimo nabiralnike prav kmalu in ustrezemo naročilom nemudoma. Tudi na Kranjskem imamo obmejne kraje, kjer prestavlja „Schulverein“ in „Südmark“ mejnike na našo slovensko zemljo. To se mora opazovati in zabraniti vsak poskus prodiranja.

Narodno gospodarstvo.

Kadar govedo napenja, ga je treba postaviti s prednjimi nogami na visok prostor, na kak obrnjen lesen zaboj (kišto), mizo itd. V tej legi se odpre požiralnik in žival izpeha preobilne pline skozi gobec. Tako olajšamo živali stanje in jo rešimo, če napenjanje ni prehudo. Seveda moremo uporabiti še druga sredstva, na primer, da vlivamo živali črne kave v gobec, da pritiskamo delj časa na levo stran želodca itd. Dobro je med deteljo nasejati kimlja, ki prepreči napenjanje, če bi žival prišla na deteljišče.

Staro seme, slaba zemlja, slaba letina. Vsa vrtna in poljska semena naj se izpremene v teku treh let. Kdor ne spreminja semen, ni umen in napreden gospodar. Salatno, fižolovo, grahovo seme si je treba preskrbeti, tudi krompir, oves, ajdo in turščico je dobro premenjati.

Kako pomladimo ribez. 10 cm visoko nad zemljo odrežemo vse veje in dobro gnojimo. Od nastalih mnogih mladik se poreže zopet vse, razen treh ali štirih. Jeseni se še te za tretjino porežejo.

Zaklopno gnezdo za kokoši je pri nas skoro neznano. Ž njim spoznamo najlažje, ali nese kokoš ali ne, ker se zaklopno gnezdo samo zapre, ko je stopila kokoš vanj, da znese jajce. Nemške gospodinje imajo po kurnikih tablice, na katerih so zaznamovane njih kokoši. Vsakokrat kadar izpuste kokoš, ki je znesla, iz zaklopnega gnezda, napravijo črto pri dotični živali. Kmalu spoznajo, katere kokoši so dobre jajčarice. Te si ohranijo za pleme, drugim prisodijo smrt. Še dru-

gače se lahko prepričamo, ali je kokoš dobra jajčarica ali ne. To storimo z obče znanim tipanjem, ki se mora zjutraj izvršiti. Nekdo je pred mesecem v nemškem časopisu priporočal to postopanje. Takoj se jih je oglašilo — sicer ne sto, toda zelo veliko, da je tipanje za kokoš neprijetno, za človeka gnjusno opravilo. V dolgih člankih se plete prepir po dotičnem časniku. In pri nas? Ali ni povsod dovolj starih kokoši, ki le jedo in nič ne nesejo? Kdo se briga, ali je kaj dobička pri kokoših, ali sama škoda? Notranjec je že večkrat opozarjal na druge dežele, ki zaslužijo s prodajo jajc in perutnine lepe denarce, tudi tisočake. Notranjec je opozarjal na Opatijo in Trst, kamor dovažajo iz drugih avstrijskih dežela jajca in perutnino, če je tudi voznina odtod višja kot od nas. Ali ga res ni rodoljuba, ki bi žrtvoval nekaj časa in truda, da bi se vsaj enkrat odposlalo kakih tisoč jajc skupaj v kak opatijski ali tržaški hotel, katera bi se nabrala od raznih poštenih gospodinj. Vsak začetek je težak. Vendar še upamo in prosimo v tej zadevi za kako poročilo.

Cvetlice v lončkih. Kdor še ni obrezal svojih cvetlic, begonij, pelargonij, fuksij itd., kdor še ni izpremenil zemlje v loncih, naj to hitro stori. Kdor hoče imeti oleandre, rožmarin, nageljne, naj stavi mladike, oziroma vršičke v posodo z vodo, da začno v kratkem poganjati korenin.

Kmetijsko poučno potovanje na Češko.*)

C. kr. kmetijska družba kranjska namerava prirediti povodom letošnje jubilejne razstave v Pragi gospodarsko-poučen izlet na Češko.

Po dogovoru z deželnim kulturnim svetom za kraljestvo Češko v Pragi se je že sedaj sestavil za to potovanje naslednji načrt:

Izlet bo trajal 10—12 dni in se bo vršil meseca julija ali avgusta (v šolskih počitnicah).

Udeleženci se odpeljejo z večernim vlakom, ki odhaja z Jesenic ob osmih zvečer, in pridejo zjutraj ob osmih v češke Budjevice.

Tam se prične s poučnim ogledovanjem, in sicer:

1. dan. Ogled gospodarske šole in kakega vzornega kmetijstva, kjer bo videti rejo južnočeških konj težkega plemena (najbrž v Plavi).

Obed in prenočišče bo v Budjevicah.

2 dan. Ogled krasnega veleposestva kneza Schwarzenberga, in sicer gradu v Hluboki in vzornega dvora Vondrova.

Obed v Budjevicah. — Popoldne ogled postaje za obdelovanje barja v Zalši, voznja v Tabor in prenočišče tam.

3. dan. Ogled staroslavnege mesta Tabora, kralj. češke kmetijske akademije, družbene mlekarne s parno silo. Z večernim vlakom v Prago.

4. 5. in 6. dan v Pragi. Tukaj ogled Prage in njenih starožitnosti, obisk in ogled razstave, dalje ogled

*) Ponatisnili na željo »Kmet. družbe.«

prve češke akcijske mlekarne v Nuslih, Freyveve mlekarne in sladkorne tvornice v Visočanih, in če bo čas dopuščal, fiziologične ter mlekarske postaje. Hrana in prenočišče v Pragi.

7. dan. Izlet s parnikom po novo kanalizirani reki Vltavi, in sicer najprej v Trojo. Tukaj ogled češkega pomologičnega (sadjarskega) zavoda, potem v Melnik, ogled vinarske šole, vinogradov in kleti. Prenocišče v Melniku.

8. dan. Voznja čez Štjetje v Lovosice. Med potom ogled hmelnic pri Počapljih, ogled tvornice za porabo sadja v Třebenicah; dalje v mesto Rovdnice, tukaj ogled tvornice za pluge in stroje za žetev, odtod v Beřkovic in z vlakom v Prago. Prenocišče v Pragi.

9. dan. Iz Prage v Novo vas pri Kolinu, tukaj ogled vzornega vrtnarstva, v Kolinu ogled okrajne drevesnice in v Lošanih ogled kmetijske elektrarne, v Kutlirih ogled vzornega kmetijstva g. Prokupka. Voznja v Kutno goro. Ogled kmetijske šole, kakega vzornega malega posestva in skladišča za žito, velikih nasadov hrena v okolici, znamenitosti mesta in odtod odhod nazaj v Prago ali pa naprej čez Iglavo, Znojmo na Dunaj. Če bo zadostno število takih, ki se zato zanimajo, bi se lahko med potom na Dunaj ogledalo mesto Rec s slovečimi vinogradi in kletmi, dalje mesto Korneuburg s poskusnimi nasadi in Klosterneuburg, tukaj višja vinarska šola in sloveče kleti tamošnjega samostana.

Vsa voznja iz Ljubljane na vsej progi (tja čez Linec, nazaj čez Dunaj) bo veljala v III. razredu okrog 60 kron,*) hrana in prenočišče kakih 10 kron na dan, tako da bo vse potovanje veljalo največ 200 kron za osebo.

Za strokovno vodstvo bo tudi skrbnjeno. Izlet bo vodil g. c. kr. vinarski nadzornik B. Skalický, ki mu bo češki deželni kulturni svet pridilil kakega domačega kmetijskega potovalnega učitelja. Izlet se bo vršil, če se oglasi vsaj 20 udeležencev. Prijave za udeležbo sprejema c. kr. kmetijska družba že sedaj, najpozneje pa do 1. julija t. l. Na poznejše zglasitve se ne bo oziralo.

K zglasitvi je pridejati 50 kron za nakup okrožnega listka in je treba povedati, ali se udeleženec želi nazaj voziti čez Dunaj, ali čez Prago, Linec, Jesenice.

Daljša poročila bo objavljala c. kr. kmetijska družba v „Kmetovalcu“, ki prinese tudi popis in slike nekterih teh slovečih in lepih krajev.

Po svetu.

Čudna tožba. Pekovski pomočnik Lebel toži ravnatelja in kapelnika pevskega zbora na dunajski operi, da sta kriva, ker je njegova mati 2. feb. 1904 znorela. Najprej sta povzročila, da je njegova sestra, ki je 19

*) V drugem razredu tretjino več.

let priznalo dobro pela v zboru, stopila v pokoj. Ko je šla mati vprašat, zakaj to, sta ji rekla obtožena gospoda, da naj pošlje hčer v sanatorij za umobolne. Mati je bila zaradi te izjave tako obupana, da je vpila venomer: „Zastrupiti me hočeta, ali vstreliti, ker jima ne izročim hčerke.“ Nato so jo morali prepeljati v norišnico, kjer je še danes. Zdaj hoče Lebl 60 K mesečno za svojo mater. Tožnik je l. 1904, kmalu po opisanem dogodku napadel z revolverjem ravnatelja in ga smrtnonevarno ranil. Takrat je bil oproščen, češ da je iz umobolne rodbine. Obravnavo so preložili, da se zaslišijo še priče.

Nemci naši prijatelji. Ker se ustanovi v Ljubljani dveletna trgovska šola, katero smo do zdaj krvavo pogrešali, hujskajo nemški listi proti nam. Hinavce in farizeje nas imenujejo, ki bi radi dobili še višjo trgovsko šolo zato, da bi „domačinom“ (ti domačini so Nemci, mi smo pa tujci) odjedli kruh. Silno všeč jim je nesramno žaljivi govor Hofmana Velenhofa, glede slov. visoke šole, o katerem smo poročali v zadnjem „Notranjcu“. „Glejte, kakšne bolečine ima ta slovenski narod-pezdircček!“ vsklika zaničljivo nemški list, ko poroča o naši zahtevi po slovenskem nadsodišču v Ljubljani, katero bi združevalo tudi koroške in štajerske Slovence z nami v pravnih zadevah, zakaj zgodile so se in se še gode mnoge vnebovpijoče krivice zaradi nemških sodnikov in sodnih svetnikov, ki ne razumejo našega jezika. Slovenskega duhovnika Korošca imenuje nemški list vročekrvnega petelina, ker se je v proračunskem odseku upal govoriti o slovenskem nadsodišču. Po nemškem mnenju je Slovenec dober za ubogega hlapca, za neizobraženega dninarja, le v nemških krajih naj se napravljajo in zboljšujejo višje šole za gospode Nemce — seveda tudi s slovenskimi davki, dokler ne bodo naše pokrajine popolnoma preplavljene z Nemci in Slovenci zadušeni. Pri takih razmerah je tembolj žalostno, da želi tudi pri nas marsikateri slepi fanatik poriniti ljudstvo v temo, ko prepoveduje branje skoro vseh slovenskih listov, vnebovpijoče je, da se brani ljudstvu pristopiti v čitalnice in knjižnice, ki so namenjene izobraziti ljudstvo in razširiti njegovo obzorje. Le s pomočjo branja in učenja bo mogoče izpodrinuti vsivljivega tujca, le s pomočjo dobrih šol nam bo mogoče dospeti do boljšega gospodarskega stališča.

1. april. Nemški cesar je februarja 1908 pisal angleškemu Lordu Tvedmutu zasebno pismo. Zaradi tega pisma je že preteklo mnogo črnila in bila s tiskom pomazana marsikatera pola papirja. V zbornicah se je govorilo o pismu, Angleži in Nemci so se že razburjali zaradi vsebine tega pisma, zatrjevalo se je, da ni bi bilo v pismu nič žaljivega za Angleže, tudi poučljivega nič za angleško mornarico itd. Vsak dan je bilo čitati o neznani vsebini pisma. 1. aprila pa je izšlo to pismo v angleškem jeziku in nemškem prevodu v nekem bavarskem časopisu. „Neue freie Presse“ si je dala telegrafirati pismo iz Monakovega za svoj list in ga je obelodanila tudi že 1. aprila. Drugi listi so

prepisali od nje. Zdaj se je izkazalo, da je to pismo le aprilski burka. Ali bo zdaj ponehalo klepetanje nemških časopisov praznih predalov?

Preveč vina imajo na Portugalskem. Ljudje ne vedo, kam z njim. Vlada je odredila, da se tri leta ne smejo zasajati novi vinogradi, da se nekoliko omeji preveliki pridelek vina.

Otrok zgorel. V Gorjuši pri Brdu je zgorela štiriletna hči zakonskih Kovačič. Prišla je preblizu ognja, ki ga je napravila mati za hišo. Vnela se ji je obleka in otroku ni bilo mogoče več rešiti življenja.

Požar v Kolvingodu (Kleveland). Izvedelo se je, da je 30 otrok slovenskih staršev, umrlo v plamenih in gneči. Grozno je bilo videti, kako so stariši iskali med mrtvimi trupli svoje otroke. Otroci so ležali v vrstah ob zidu. Stražniki so dovolili le po 10 in 10 roditeljem blizu priti. Smrtnobledi so ti iskali svoje otroke, katere so spoznali večinoma le po obleki ali drugem znamenju, ker so bili tako hudo obžgani. Da je moglo poslopje tako hitro zgoreti, se je zgodilo zato, ker je bilo zelo malomarno zidano. V Klevelandu je 90 šol, izmed teh je le polovica dobro zidana. Šolo, ki je zgorela, so kupili šele lani za 28.000 dolarjev in jo zavarovali na 80 %.

Za kratek čas.

Kolesar: „Vaš paglavec mi je prerezal kavčuk, da je ušel zrak iz njega.“ **Oče:** „Ah, kaj bo to, saj je zraka dovolj povsod.“

V restavraciji. **Plešec:** „Hudirja, vse na svetu ima lase, še celo juha. Samo jaz ne.“

V gostilni. **Gospod** svojemu tovarišu: „Kdo je neki ta neznansko grda babnica, ki naju neprenehoma opazuje?“ „To je moja žena.“ **Gospod,** v zadregi, hoteč hitro popraviti: „Ne mislim te, ampak njeno sosedo!“ „Ta je pa moja sestra.“

Semenski oves

za kraško zemljo po 24 kron z vrečo vred se pošilja po 50 kg in večje partije. Naročila vsprejema:

==== Maks Japel, Logatec. ====

•• Dober tek ••

dobite, če uživате

KAISER^{JEVE} mefine karamele.

Zdravniško priporočene!

Neobhodno so potrebne, če Vas **boli želodec, če manjka teka** in je **prebava slaba.** Karamele Vas takoj poživijo

Paket 20 in 40 vin. pri

J. Hus-u, lekarnarju v Vipavi.

Loterijske številke.

Dunaj, 4. aprila 19 43 7 1 4
 Brno, 8. aprila 14 27 32 50 46

Dober polnomasten sir

v poljubnih množinah na debelo in drobno ima
 po nizkih cenah na prodaj

Mlekarska zadruga na Prestranku.

Samo še dokler je kaj zaloge.

Želodečne kapljice proti napenjanju, pospešujejo slast do
 jedi, krepe želodec, olajšujejo želo-
 dečne bolečine, 1 steklenica 70 v., 6 steklenic 3 K 50 v.

Želodečni prašek proti slabemu prebavljanju, zgagi itd. 1 K

Tinktura proti izpadanju las 1 steklenica z rab. navod. 1 K

Zobna in ustna voda 1 steklenica z rabilnim navodilom 1 K

Zobne kapljice proti zobobolji, 1 steklenica 40 v., 6 stekl. 1 K

Esenca za kurja očesa izkušeno sredstvo proti bradavicam,
 kurjim očesom itd., 1 stekl. z rabilnim navodilom 70 v.

Golšne kapljice proti golši in debelemu vratu 1 stekl. 60 v.
 priporoča

lekarna pri Mariji Pomočnici v Vipavi.

Rodbine Lavrenčičeve, Domiceljeva, Šaplava in
 Kraigherjeva naznanjajo vsem ostalim sorodnikom, pri-
 jateljem in znancem pretužno vest, da je njih iskreno
 ljubljeni brat, oziroma svak in stric, gospod

Anton Lavrenčič

posestnik

včeraj, dne 5. t. m. ob polu štirih popoldne po daljši bo-
 lezni, previden s tolažili sv. vere, v 45. letu starosti mirno
 preminil.

Pogreb dragega nepozabnega rajnika bode v torek, dne
 7. aprila t. l. ob štirih popoldne iz mrtvašnice na tukaj-
 šnjem pokopališču.

Bodi mu blag spomin!

V Postojni, dne 6. aprila 1908.

(Mesto vsakega posebnega naznanila.)

Zahvala.

Povodom bolezni in smrti našega preljubega nepozab-
 nega brata, ozir. svaka in strica, gospoda

Antona Lavrenčiča

posestnika

došlo nam je toliko dokazov iskrenega sočutja, da nam je
 dolžnost, se tem potom vsem spominjajočim se nas iskreno
 zahvaliti.

Zahvaljujemo se presrčno tudi vsem sorodnikom, pri-
 jateljem in znancem za časteče spremstvo dragega pokojnika
 k večnemu počitku, osobito pa zastopnikoma Ciril-Methodove
 družbe g. ravn. Senekoviču in g. župniku Bercetju, slav.
 tel. društvu »Sokol«, slavnemu gasilnemu društvu,
 častitemu učiteljstvu s šolsko mladino, slav. pevskemu
 društvu »Postojna« za tolažilno nagrobno petje ter gasil-
 nemu društvu za poklonjeni venec.

V Postojni, dne 8. aprila 1908.

Žalujoče rodbine:

**Lavrenčičeve, Šaplava, Domiceljeva in
 Kraigherjeva.**

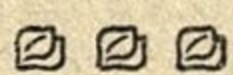
Budjejeviško pivo se bo točilo v gostilni Garzarolli v Postojni

TTT s početkom velikonočnih praznikov in naprej. ●●● Pivo se prodaja tudi na debelo.

Notranjska posojilnica v Postojni

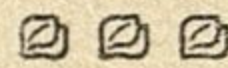
registrovana zadruga z omejenim poroštvom.

Posluje vsak torek in petek od 9.—12. ure
 — dopoludne. —

Obreduje hranilne vloge po 4³/₄% od dne vloge do dne
 dviga brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje sama.

Daje posojila proti vknjižbi po 5¹/₂% in amortizaciji
 najmanj 1¹/₂%, na osobni kredit po 6%.

Prošnje za posojila se sprejemajo le ob **torkih**,
 posojila se izplačujejo le ob **petkih**.